

LXVII. MEDIOLANIVM (*Milano*). Tribu Oufentina.

I. SYLLOGE PALATINA SAECULI C. IX. — Ex sylloge anonymi cuiusdam Transalpini, quae facta videtur saeculo nono, servata est in codice olim S. Nazarii in Laurissa, hodie Vaticano Palatino n. 833 scripto saeculo undecimo (cf. Rossi *inscr. chr. urb.* 1 p. VII*), ad Mediolanium

1 In civitate Mediolanium in ecclesia sanctae Teclae.

Prisca redivivis consurgunt culmina templis.
In formam rediere suam quae flamma cremarat.
Reddidit haec votis Christi qui templa novavit:
Eusebii meritis noxia flamma perit.

Cod. f. 41; inde Grut. 1166, 7 (inde puto Sirmondus ad Ennodium ed. a. 1611 not. p. 95) et Marinius apud Maium scr. vol. 5 p. 155.

1 consurgant *corr.* in consurgunt *cod.* — 3 *XPI codex ubivis.*

2 Versus Ambrosii ad fontem eiusdem ecclesiae.

Octachorum sanctos templum surrexit in usus:
octagonus fons est munere dignus eo.
Hoc numero decuit sacri baptismatis aulam
surgere, quo populis vera salus rediit
5 luce resurgentis Christi, qui claustra resolvit
mortis et e tumulis suscitavit exanimes
confessosque reos maculoso crimine solvens
fontis puriflui diluit inriguo.
Hic, quicumque volent probrosae crimina vitae
10 ponere, corda lavent: pectora munda gerant.
Huc veniant alacres: quamvis tenebrosus, adire
audeat, abscedet candidior nivibus.
Huc sancti properent: non expers ullus aquarum
sanctus: in his regnum est consiliumque dei.
15 Gloria iustitiae: nam quid divinius isto,
ut puncto exiguo culpa cadat populi?

Cod. f. 41; inde Grut. 1166, 8 et Marinius apud Maium scr. vol. 5 p. 177.
9 probrosa *cod.* — 10 gerent *malim.*

3 Item Ambrosii in eccl[esi]a S. martyris Nazarii COD. PAL.

Condidit Ambrosius templum dominoque sacravit
nomine apostolico, munere, reliquiis.
Forma crucis templum est, templum victoria Christi:
sacra triumphalis signat imago locum.
5 In capite est templi vitae Nazarius almae
et sublime solum martyris exuviis.
Crux ubi sacratum caput extulit orbe reflexo,
hoc caput est templo Nazarioque domus.
Qui fovet aeternam victor pietate quietem,
10 crux cui palma fuit, crux etiam sinus est.

Cod. f. 41' (inde Grut. 1167, 1 et Marinius apud Maium scr. vol. 5 p. 145 neque aliunde Sirmondus ad Ennodii carm. 18 ed. a. 1611 p. 87). Landulfus senior in chronicis, quae perveniunt ad a. 1085 (ed. Bethmann et Wattenbach in monum. German. SS. VIII p. 40), ubi praemittuntur haec: 'quid S. Ambrosius supra hanc ecclesiam' (apostolorum sive S. Nazarii) 'dictaverit et in S. Nazarii honorem versificavit, ore proprio audiendo 'cognosco'. Alciatus in solo codice Dresdensi l. 1 f. 146, ubi haec praemittuntur: 'Libet tredecim [ex tredecim *corr.* XX] subsequentia sanctitate 'insignium virorum epitaphia subiicere, quorum aliqua adhuc extant, sed 'semifracta, aliqua vero Saturni edacitate consumpta in humanis esse desierunt. Et inprimis celebre est hoc divi Ambrosii carmen, quod Nazarii 'in aede ille apposuerat. Verum ea, ut arbitror, ab impiissimo illo Gothorum duce Vraia solo aequata et marmor contractum est, adeo ut modica 'eius pars in fornice Crassorum aediculae supersit. Mihi integrum habere

pertinentia epigrammata (f. 41. 42. 43) hic subiecimus, prout in libro perscripta sunt receptis iis quoque, quae propter aetatem ad huius operis institutum non pertinent.

'ex antiquissimo codice contigit, unde et alia sequentia desumpsi: certissimo argumento aeternitati plus conferre tenuissimas membranas quam 'praedura marmora'. Post tempus idem Alciatus haec adscripsit sua manu: 'Bis autem dirutum fuisse Mediolanum apud auctores constat, 'semel a supra scripto Vraia, rursus a Friderico Aenobarbo, qui vero 'alias quoque id factum contendunt, certae fidei testimonia non habent'. Ex Alciatinis haec exscripsit Fontana (v. p. 618), ex huius schedis edidit Puricellius in dissertationibus Nazarianis (mihi non visis) p. 159. Tractavit nuper Rossius *Bull. Cristiano* 2 (1864) p. 76.

Nazario martyri praemittit Alciatus. — 1 dominiq. *Alc.* — 2 nomini apostolico munere reliquias *Alc.* — 5 templi vitae *Pal.*, vitae templi *Land. Alc.* — 6 martiris *Land.* — 7 reflexit *Alc.* — 8 templo *Pal.*, templum *Land. Alc.* — In fine subicit tertia sed media mors impedit edita cuncta *Land.* (quod est opinor principium carminis diversi post hoc scripti in codice eo quo usus est Landulfus), Anr. Ambrosius episc. *Alc.*

Et inscriptionem ab Alciato relatam et subscriptionem genuinas esse contendit Rossius l. c.: 'Le parole in prosa segnate in testa e a piedi del carne corrispondono esattamente a quelle, che le novelle scoperte del cimitero di Callisto ci mostrano essere state in simile guisa posti nell' elogio di S. Eusebio dal papa Damaso contemporaneo di Ambrogio. Ivi leggiamo: DAMASVS · EPISCOPVS · FECIT . . EVSEBIO · EPISCOPO · ET · MARTYRI. Vide eundem ibi disserentem de nomine Aurelii Ambrosii tribuendo.

4 Epyt. Ambrosianum.

Martyris ad frontem *cet.*

Cod. f. 42. Dedi infra n. 6240, ubi vide.

5 Item Ambrosianum.

Uranio Satyro supremum frater honorem
martyris ad laevam detulit Ambrosius.
Haec meriti merces, ut sacri sanguinis umor
finitimas penetrans aduat exuviis.

Cod. f. 42 (inde Grut. 1167, 2). Cf. Rossi *Bull. Crist.* 1 (1863) p. 5.
2 levam *cod.*

6 Epyt.

Ilustris meriti recubat hoc marmore tectus
ecclesiae legisque memor semperque dicatus
Arsacius domino reddens laudabile munus,
in fide catholica credens consistere vitam.
5 Pauperibus donavit opes mortalia linquens.
Membra solo posuit: coeli perrexit ad astra.
Ter denos geminans transcendit cursibus annos.
Aeternam laetus rediens redivivus in aevum
praemia pro meritis capiet sub iudice iusto.

Cod. f. 42' (inde Grut. 1167, 3).
4 vita *cod.*

7 Epyt.

Sanctorum exuviis penitus confine sepulchrum
promeruit sacro digna Marina solo.
Ter decies bis terque simul transegerat annos,
cum petit aetherias numine iussa vias.
5 Vitae summa brevis: sed castae gloria famae
temporis angusti continuavit opus.

Cod. f. 42' (inde Grut. 1167, 4).

1 sepulchro, 4 nomine, 5 caste, 6 tempore *cod.* — continuabit *malim.*

1 NAZARIO MARTYRI || CONDIDIT cet.
Occupavimus supra p. 617 n. 3 inter epigrammata codicis Palatini, ubi vide.

2 DIVO KALIMERO MEDIOL · LYGVRIAEQ · SVMMO SA
CERDOTI QVI SVCCESIT CASTRICIANO QVI CAIO · QVI
ANATELONI QVI BARNABAE APOSTOLO

CVICVNQ · AETHERIA QVI REGNET IN ARCE SACERDOS
5 CVM DECEAT HOMINES REDDERE VOTA PIOS
REDDIDIT HAEC VENERANDE TIBI KALIMERE THAVMAS
ET PARIO FVLCTVM MARMORE STRVXIT OPVS
HIC VBI MERSVS ERAS ET CORPORE CONDITVS OLIM
TE RESERANS CAELVM SVSTVLIT VNDE DEVS
10 NVNC LOCVS HIC VERNAT FLAVO RADIANTE METALLO
LYCHNVCHIQ · ARDENT LVMINE PERPETVO

THOMAS ARCHIEPISC · MEDIOL · F · C · SALVTIS
NRÆ · ANN · D · CCLXXX

2 'Erant in opere antiquae membranae versus supra corpus S. Calimeri'.

QVAMVIS AETERIA REGNET IN ARCE SACERDOS
CONGRVVM EST SACRIS REDDERE VOTA PIIS
HIC QVIDAM SVBMERSVS CORPORE CONDITVS IACET
SED RESERANS COELVM ADVOCAT IPSE DEVS
5 AT VENERANDE TIBI THOMAS EGREGIVS VATES
GESTIT IN EXPLENDO OPERE LVCFILVØ
QVOD VERNAT CVNCTIS NIVEO VIBRANTE METALLO

Fontana f. 19 sub Calimero.

Alciatus in solo cod. Dresdensi l. 1 f. 147 adnotans: 'Kalimerum Graium genere Hadriani temporibus ab urbe Roma ann. Christi CXXXIII Mediolanum venisse in sacra historia legitur et quartum episcopum ecclesiae nostrae praefuisse, quam cum plurimos annos rexisset, tandem pridie kalen. Aug. ab excubitoribus Apollinei templi occisum et in puteum quandam praecipitatum, quo loco nunc ei sacra aedes extra portam Romanam erecta est. Eius tumulum marmoreis crustis ornari deaurarique longo post tempore Thomas archiepiscopus curavit adiecto hoc epigrammate, quod parum abfuit, quin periret, nisi ex vetustissimo codice ad manus nostras pervenisset'. — Post tempus adiectum est: 'Fuit autem hic Thomas, qui Karoli magni filiam Gislam die lustrico de sacro fonte suscepit, ut est apud Aimoinum [*cod. Annonium*] lib. historiae IIII cap. LXXIII'. — Repetit 'ex Alciati Antiquario' Fontana ms. f. 19. — 9 ex COELVM factum CAELVM.

3 FORMA PVDICITIAE IVVENI SECTANDA VENERI
VENIT NOMINIBVS NIL FAMVLATA SVIS
FORTIA MARCEBANT VETVLO SVB IVDICE MEMBRA
AETAS PRAESENTEM PERDIDERAT PVERVM
5 SVBLIMIS POSTQVAM CONSCENDIT FVL CRA CATHEDRAE
DISSERVIT POPVLIS DOGMATA CANA TENER
AVREA FLVXERVNT LOCVPLETIS STEMMATA LINGVAE
ET CIBVS HAVD DEERAT LACTIS APOSTOLICI
OBIT · PRID · NONAS MAIAS ANN · P · S · CCCXCV

3 'In antiquissima membrana sic':

FORMA PVDICITIAE IVVENIS SECTANDA VENERI
VENIT NOMINIBVS NIL FAMVLATA SVIS
FORTIA MARCEBANT VETVLO SVB IVDICE MEMBRA
AETAS PRAESENTEM PRODIDERAT PVERVM
5 SVBLIMIS POSTQVAM CONSCENDIT FVL CRA CATHEDRAE
CANAE TENER POPVLIS DOGMATA DISSERVIT
AVREA FLVXERVNT LOCVPLETIS STEMMATA LINGVAE
SOLVET ET ENITIDVM REDDIDIT ELOQVIVM
ALIVS VT ECCLESIAE SVMISSET SEMINE VERBI
10 NON DEERAT PASTVS LACTIS APOSTOLICI

Fontana f. 109.

Alciatus in solo cod. Dresdensi l. 1 f. 148 adnotans: 'In albo episcoporum nostrorum, qui sanctitate venerabiles fuere, et Venerius ipse descriptus est, quem rei venerae abstinentissimum sub sene educatum doctrina facundiaque insignem fuisse hic dicitur. Sepultus autem traditur in Nazarii fano pridie nonas Maias'. — Est apud Ennodium carm. 1. 2 ep. 79. 'Ex A. Alciati antiquario' Fontana ms. f. 109.

4 MAROLO SYRO
TIGRIDIS EXTREMÆ POTATOR MAROLVS VNDAE
QVI IVBAR IN MAGICIS VIDERAT HOSPICIIS
QVEMQVE SVO LABOR IN SYRIAE SOLIDAVERAT AXE
5 DOTIBVS INNVMERIS CONSPICIENDVS ERAT
PERVIGIL INTENTVS IEIVNVS PROVIDVS ARDENS
OFFICIO ATQ · OMNI MAIOR HONORE PATER
SIC FVERAT QVONIAM TENERIS EDVCTVS AB ANNIS
AD MAIORA SENEX TRANSIT IMPERIA
10 TERRA POTENS OLIM PATRIB · FVNDATA BEATIS
NOBILIB · MVNDVM PARTVBVS IRRADIAT
DEP · IX · KAL · MAIAS
ANN · P · S · CCCC

4 'In antiqua membrana auctoris innominati'.

MAROLVS EXTREMÆ POTATOR TIGRIDIS VNDAE
QVI IVBAR IN MANIDIS VIDERAT HOSPITIIS
QVEM LABOR IN PROPRIO SYRIAE SOLITAVERAT AXE
ORDITVR VATEM DOTIBVS INNVMERIS
5 PERVIGIL INTENTVS IEIVNVS PROVIDVS ARDENS
MORE QVOD HIC TENVIT SAT FVIT OFFICIO
OS TENERVM QVOTIENS GVSTVS CONTINGIT HONESTI
TRANSIT AD EFFECTVM QVI DEDIT IMPERIO
TERRA POTENS OLIM PATRIBVS FVNDATA BEATIS
10 NOBILIBVS MVNDVM PARTIBVS IRRADIAT

Fontana f. 55 sub Marolo. Haec carminis forma proxime accedit ad editam inter Ennodiana.

3 'al. imperio' codex in margine.

Alciatus in solo cod. Dresdensi l. 1 f. 149 adnotans: 'Scribit Procopius Persici belli libro II a Vitige Gothorum rege Lyguriae sacerdotem ad Persarum regem legatum ivisse, qui eum ad sumenda adversus Iustinianum imperatorem arma alliceret. Arbitrari ego Marolum hunc fuisse idque huius epigrammatis argumento, quod ex supra scripta divi Nazarii aede acceptum est, nisi quod ratio temporum non satis convenit; si tamen ea recte a nostris chronographis tradita est'. — Est apud Ennodium carm. 1. 2 ep. 80. — 'Ex Alciati antiquario' Fontana f. 55. — 2 fuit PORTATOR.